

شیوه‌های بهسازی خواص آکروفیزیکی خاکهای
مناطق نیمه گرمسیری در جمهوری آذربایجان

فرمان قلی اوف

انستیتوی ژنتیک آکادمی علوم آذربایجان

خاکهای مناطق نیمه گرمسیر (سوبتروپیک) جمهوری آذربایجان (منطقه استارا- لنکران) بطور کلی برای کشت مرکبات ، چای و گیجواموردا استفاده قرار می گیرد. بمنظور پرثمر کردن کشت گیاهان گرمسیری تطبیق تدابیر بهسازی خاکها ، بخصوص خواص آکروفیزیکی آنها ، از ضروریات محسوب میشود. در این منطقه انواع خاکهای با خواص ژنتیکی مخصوص این مناطق را مشاهده می کنیم. از جمله خاکهای با بافت سنگین (رسی) که از نفوذ آب وهوابه طبقات پائین جلوگیری میکنند زیادند. در این قبیل خاکها شرایط بساتلاقی ایجاد می شود. در قشر پائین این خاکها همچنین طبقات نسبتاً " سفت اورشتین (Orchtein) (راهم مشاهده می نمائیم. در ۲۰ سال گذشته تحقیقات علمی اختصاصی بمنظور بهسازی این خاکها و قابل استفاده کردن آنها برای کشت گیاهان نیمه گرمسیری انجام گرفته است. تحقیقات شامسل سیستم آماده کردن خاکها بادر نظر گرفتن وضع آکروفیزیکی و آکروشمیائی آنها می باشد. بدین ترتیب سیستم اصلاح خاکها در مجموع از تدابیر آکروتکنیکی ، جنگلکاری ، و شیمیائی تشکیل گردیده و اعمال این تدابیر شرایط نسبتاً " خوبی را برای توسعه کشت گیاهان نیمه گرمسیری ایجاد کرده است. در این منطقه اساساً " خاکهای زردپسودزولی زیاد میباشند. برای بهسازی این خاکها از مجموع تدابیر آکروتکنیکی (شخم های عمیق) ، آبیاری ، مصرف کودهای شیمیائی و حیوانی وسایر تدابیر اصلاح خاک استفاده گردیده است. زهکشی در نقاط باتلاقی و کشت گیاهان علوفه ای برای استفاده از آنها بعنوان کود سبز در مدت زمان کوتاه وضع آکروفیزیکی آکروشمیائی وهیدرولوژیکی خاکها را بهبود بخشیده و فعالیت میکروبیولوژیکی را تقویت کرده است. عملیات بهسازی ، قابلیت نفوذ آب را زیادتر کرده ورژیم غذایی را بهبود بخشیده که در مجموع شرایط خوبی برای رشد گیاهان گرمسیری ایجاد شده است. این خاکها در مدت زمان نسبتاً " کوتاهی خواص ژنتیکی قبلی خود را بدست می آورند. همچنین ، بر اثر تدابیر بهسازی مقدار تخلخل در خاک از ۲۷-۴۱ درصد به ۶۸-۵۱ درصد ازیادیافته و جرم مخصوص ظاهری خاک از ۱/۵۲- ۱/۲۷ به ۱/۴۸- ۱/۱۶ گرم در سانتیمتر مکعب تقلیل یسافته است. خواص آکروفیزیکی خاکها تاثیر فراوانی در رشد چای و وضع باغات چای داشته است ، بطوریکه در خاکهای با خواص آکروفیزیکی نسبتاً " بد گیاه چای رشد طبیعی نداشته و در نتیجه در ردیف های کشت از ۲۵ تا ۳۰ درصد بوسه هاتلف میدند. جرم مخصوص

ظاهری خاک از $1/3$ - $1/1$ به $1/5$ - $1/3$ گرم در سانتیمتر مکعب افزایش یافته که تهویه خاک را دچار اشکال کرده و قابلیت نفوذ آب را به قشرهای پساتین محدود می نماید. در این قبیل خاکها عملیات پیچیده اکروتکنیکی بکار برده میشود. با توجه به تحقیقاتیکه انجام یافته، خصوصیات اکروفیزیکی خاک بهبود حاصل کرده و کلیه گیاهان فعالیتهای حیاتی خود را افزایش داده اند بطوریکه محصول برگ سبز چای به $7/5$ - $6/5$ تن در هکتار و محصول میوه فیجوا به 12 - 11 تن در هکتار و محصول میوه نارنگی به 24 - 22 تن در هکتار رسیده است.